



Eesti Vene teatri juht Margus Allikmaa leiab, et 50% reeglist lähtudes õnnestuks päris hästi inimesed saalis ära hajutada. Siis oleks viiesaja kohaga saalis 250 inimest. Ja suuremat nakatumisohtu kui suvalises ehituspoes, toidupoes või bussis, kindlasti ei oleks.

SVEN ARBET



SHUTTERSTOCK

## Maasikad on kultuur

**Julgen arvata, et piirangut 2+2 ei tühistata enne jaanipäeva. Imestama paneb, miks selle asemel, et nii öeldagi, otsustajad hämavad.**

Loen Eesti Etendusasutuste Liidu (EETEL) kirja 21. maist, mis saadetud peaminister Jüri Ratasele ja kultuuriminister Tõnis Lukasele: "On raske mõista, miks on piirangute seadmisel eelistatud näiteks kaubanduskeskusi teatritele või sporti kinole. /.../ Ei ole õige ja õiglane spordisõbrale lubada ja kultuurisõbrale keelata."

Milles siis asi? Teatrijuhide kiri, millele on alla kirjutanud Aivar Mäe, Estonia teatri direktor ja EETELi juhatuse esimees, teeb puust ja punaseks: "Kuna saalides on kindlate mõõtudega toolid ja kindlas mõõdus pingiridade vahed, siis tähendab aus 2+2 reegli jälgimine, et mängida tuleks sisuliselt tühjadele saalidele. Näiteks Endla teatri 572 kohaga suurde saali saab 2+2 reegli kohaselt istuma panna 82 inimest (täituvus 14%), 150 kohaga väikesesse saali 15 inimest (täituvus 10%). Rakvere teatri 412 kohaga suurde saali saaks istuma panna 40 inimest (täituvus 9%), 100 kohaga väikesesse saali 18 (täituvus 18%)."

Selline oleks teatrite seis, kui nad käitüksid ausalt. Teatrijuhid teavad hästi, et on ka nii-öelda tagaüksed, aga nemad ei lähe liimile: "Jälgime murelikult, kuidas kõikjal meie ümber selliseid tagaüksid praegu otsitakse, leitakse ja kasutatakse. Selline reeglite mõõda hiilimine õonestab usku meie riiki. Õigusriigis on reegleid minimaalne vajalik hulk ja neid täidetakse."

Kõrvalolevas intervjuus ütleb Margus Allikmaa, et äkki tõesti on kultuurijuhid vähe kisa teinud. Maasikakasvatatajate hääl on kõvem. Üks on aga kindel – teatritel puudub eestkõneleja.

Olen sellest ajast, kui põllumajandus oli veel kultuuri osa ja maasikapõllu kohta öeldi ka kultuur. Maasikakasvatusest on saanud suurtootmine ja see meie ühiskonnas kõlab. Kui kultuurist saab tootmine, siis ehk kõlab ka.

Kultuuri üks omadus on senimaani olnud, et katsutakse hakkama saada intelligentset ja skandaalitamata. Igatahes üleile lubas peaminister Jüri Ratas, et valitsus otsustab sel neljapäeval, kas lubada Eesti teatrisaalide täituvust 50 protsendi ulatuses, kusjuures jääb kehtima 2+2 reegel.

Juhan Viiding kirjutas, oi kui ammu, luuletuse "Tee", kus ütles: "On seda teed, kus käivad tuletoojad, / maatasa teha tahtnud igat pidi / kõik sööjad-joojad, Piinajad ja Poojad."

Kunagi kohtume teatris nagu-nii!

MARGUS MIKOMÄGI

lava ja publikuta. Kui te oleksite teatrijuhina kriitilisem, te võibolla kaotaksite oma koha või – veel hullem – teater kaotaks riigi toetuse?

Ei-ei. Minu jutus ei olnud diplomaatiat ega hirmu kaotada teatri eelarvelist toetust. Ma olen nii vana küll, et öelda seda, mida ma arvan. Ja püüan olla hästi aus.

Praegu, kui mõelda laiemast pildist... Meie teatri kõrval on Palace'i hotell, pea kolm kuud on see suletud olnud. Inimesed saavad 30% palka, ja kuuldavasti ei kavatsen seda niipea avada. Meil on ikkagi töötasud kõigil garanteeritud. Mingisugune üldisem õiglustunne ei luba hakata kedagi maa põhja kiruma. Samas natuke asjatundmatust, valdkonna võimaluste ja vajaduste mittetunnetamist nende otsuste juures muidugi on.

**Kas teie AK-suts tekitab ajakirjanikes huvi, kas keegi helistas, küsis...?**

Mitte mingit.

**Jah, ja see tundub jube – maasikakasvatatajate mure jõuab avalikkuseni, kultuuri häda mitte.**

Kui teatris on mingi kõrvalekalle inimsuhetes, saab see tihsti skandaali mõõtmed ja siis see läheb kohe suure kella külge. Tühjale saalile mängimise mõtetust on raske mõista, seda tajuvad ehk ainult teatrinimesed,

### MARGUS ALLIKMAA PÕHJENDAB

#### Kultuuriminister olla ei ole ühelgi ajal kerge

Sellepärast, et kui kõik teised ministrid saavad teha otsuseid ja valikuid mingite ratsionaalsete argumentide pinnalt, kus kõik on suhteliselt must-valge Exceli tabel, siis kultuuriministril seda võimalust ei ole mitte kunagi. Kõik kaalukamad otsused tuleb teha lähtuvalt emotsionaalsetest argumentidest. Ja see ei ole ühelgi ajal kerge. Need otsused, mis tuleb teha, on kõik rasked.

Küsimus on selles, milline on kultuuriministri hääl valitsuses. Kas ta suudab ennast seal kuuldavaks teha oma emotsionaalsete argumentidega või jäävad ikkagi peale ainult väga tugevaid ratsionaalseid hoobasid kasutavad ministrid. Kultuuriministril kuulatakse siis, kui muud kuulata ei ole. Me teame ju läbi aastakümnete, et kultuuriministri positsioon valitsustes, sõltumata persoonist, ei ole kõige tugevam.

aga korjamata maasikad on enamikule täiesti arusaadav mure.

**Miks te ei teinud avalikku kirja?**

Ma tean omast kogemusest, et ajakirjanikud päris tähelepanelikult monitoorivad kõikide ministriumide kirjakeste. Kõik kirjad, mis sinna saadetakse, on avalikud. Reageeritakse kohe. Ju siis seekord polnud, millele reageerida.

**Kui te juhtisite ERRi, kui palju siis oli juttu sellest, et kultuuri kajastatakse vähe või hoopis liiga palju? Minu tunne praegu on, et ERRis see valdkond surutakse kuskile tagaplaanile. Domineerib magasin-tüüpi saade. Sisulisi saateid on näpuotsaga.**

Kui mul üldse mingiski punktis on ERRi aadressil tõsist kriitikat teha, siis see on täpselt see – kultuuri sügavama käsitluse puudus. Seda ei ole kunagi liiga palju olnud. Ka siis, kui mina seal majas olin, sai selle üle pidavalt vaieldud. Kirjandussaate toomine ekraanile oli suurte vaidluste tulemus. See on vaid üks näide kultuurisaatest, mida praeguseks jälle ei ole. See on valus.

Kui üldse midagi sügavamalt käsitletakse, siis see on poliitika ja sedagi viimasel ajal üsna hilitsetult. Paistab, et praegu ei ole ERRis seda soovi, et kultuurivaldkonna mahtu kasvatada, pigem kõik liigub pealiskaudsete lühiformaatide suunas.

**Praegu on skandaali maik ERRi nõukogu liikmete valimisel?**

Ma loen sellest välja niisugust soovi – ja seda isegi ei varjata –, et nõukogu ekspertliikmete kohtadele pannakse parteisõdurid. See ei paista hea välja mitte ühestki küljest. Ma ju tegelikult tean, et kui nõukogu tahaks oma jõudu näidata, siis need võimalused kõik on olemas. Seda jõudu saab näidata nii, et see ei paista üldse sekkumisena vabasse ajakirjandusse...

Näen mingeid ohumärke, ambitsiooni või tahet, mingit jõudu, mis tahaks rahvusringhäälingut rohkem kontrolli alla võtta. Kontrolli alla poliitiliste valikute mõttes. Tean samas sedagi, et sealse ajakirjanikud väga papist poisid ka ei ole, et lasevad endale pähe istuda.

**Tooge mõni näide, kuidas nõukogu peenelt saaks jõudu näidata?**

Ma ei saa seda öelda, sest siis äkki keegi kasutab seda. Minul väga vedas sellel ajal, kui ERRi juhtisid – nõukogu oli väga korrektne. Etteheiteid pole, ja üldse mitte sellepärast, et siin praegu korrektseks jääda. Tegu oli tõeliste ekspertidega ja poliitilised ambitsioonid ei pääsenud mõjule.

**Kas te seda ohtu ei näe, et teatrid peavad orienteeruma kergele meelelahutusele, et publikut taas saalidesse saada?**

See oht võib isegi realiseeruda, arvestades, kui palju on suurenenud kodu suure ekraani vaatamine ja ennekõike tarbitakse suurelt ekraanilt ju meelelahutuslikku sisu. See ei nõua tarbijalt mingit iseseisvat mõtetööd, ainult emotsioon emotsiooni otsa. Sellise sisu tarbimisel on olnud ehmatav kasv. Kas see jätkub pärast kriisi? Usun, et see on võrreldav läbi aja – kui kino tuli, siis kardeti teatri lõpu, ja kui televisioon tuli, siis samuti. Ajalugu nende hirmude realiseerumist õnneks ei kinnita.

See võib küll tõeks osutuda, et kaasamõtlemist eeldav sõnateater, mis veel järgmiselgi päeval lahtiarutamist pakub, ei pruugi lähiajal nõutavaim kaup olla. Teatrijuhid on muidugi ka ettevaatlikud – nad ei hakka vahetult pärast kriisi vaatatajatele ainult küsimusi püstitavat repertuaari pakkuma, vastuseid pakkuv sisu on esialgu kindlalt turvalisem.

Õnneks on eestlased seda võrd teatriverd rahvas ja teatris käimine on harjumus, mida poole aastaga ei võõruta ning nii jätkub vaatatajaid igale žanrile.

Ikkagi, mul jookseb arvutisse meediamailma statistika, ning need arvud, kui palju on viimastel aastatel, aga eriti veel kriisi ajal, ostenud suure ekraaniga telekaid, on usumatud. Mis edasi saab, ei tea. Lõppude lõpuks – kui inimene on teinud investeeringu, siis ta peab seda ju ka vaatama.